

Bruxelles, 13. studenoga 2025.
(OR. en)

15410/25
ADD 2

CULT 128	EMPL 514
AUDIO 111	GENDER 200
CULT HERIT 25	DIGIT 240
EDUC 445	TOUR 23
JEUN 236	MI 907
COMPET 1161	ENV 1222
SAN 743	PROCIV 148
DISINFO 100	RECH 501
RELEX 1475	NDICI 10
FREMP 333	FIN 1352
AG 181	

POP RATNA BILJEŠKA

Od: Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine
DEPREZ

Datum primitka: 13. studenoga 2025.

Za: Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije

Br. dok. Kom.: COM(2025) 786 final

Predmet: Nacrt zajedničke izjave
„Europa za kulturu – kultura za Europu”

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 786 final.

Priloženo: COM(2025) 786 final

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 12.11.2025.
COM(2025) 786 final

Nacrt zajedničke izjave

„Europa za kulturu – kultura za Europu”

Nacrt zajedničke izjave

„Europa za kulturu – kultura za Europu”

Preambula

budući da:

A. Europa je kontinent umjetnosti, kulture i kreativnosti neizmjerne vrijednosti, bogate kulturne baštine i povijesti. Europska kulturna raznolikost i dinamičnost te izvrsnost njezinih umjetnika i stručnjaka iznimno su važne za vrijednosti i identitet EU-a, potiču europski osjećaj pripadnosti i zajednički europski identitet i jačaju demokraciju.

B. Kulturni i kreativni sektori i industrije dinamični su sektori gospodarstva. Oni su strateški resurs za konkurentnost i koheziju Europe, pridonose gospodarskom rastu te pozitivno utječu na različite sektore i područja, otvaraju kvalificirana radna mjesta i povećavaju kreativne i inovativne prednosti EU-a.

C. Kultura i kulturna baština u središtu su temeljnih vrijednosti na kojima EU počiva – poštovanje ljudskog dostojanstva, sloboda, demokracija, jednakost, vladavina prava i poštovanje ljudskih prava (članak 2. UEU-a) – i utjelovljuju krilaticu „Ujedinjena u raznolikosti”. U području kulture EU ponajprije nastoji poštovati i promicati svoju bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost, zajamčiti očuvanje i unapređenje europske kulturne baštine i poticati suradnju među državama članicama (članak 3. UEU-a, članak 167. UFEU-a).

D. Kultura i kulturna baština inspiracija su za izgradnju sretne budućnosti i iznimno važne za europski način života. Platforma su za javni dijalog, ujedinjavaju zajednice, obogaćuju živote, jačaju koheziju našeg društva i važan su smjer vanjskog djelovanja EU-a. Kulturna dobra EU-a mogu doprinijeti otpornosti, promicanju mira i demokracije, kao i inspirirati inovativna rješenja za održiv razvoj.

E. Kultura je strateški resurs koji EU-u pomaže u današnjem složenom kontekstu geopolitičkih i geoekonomske tenzije, globalnog zagrijavanja i uništavanja okoliša, društvenih i gospodarskih nejednakosti, naglog tehnološkog napretka, demografskih promjena i kriza mentalnog zdravlja. Kulturni i kreativni sektori i industrije imaju vlastite poteškoće, koje će moći prevladati samo uz ciljanu i odlučnu potporu.

F. Ovom se izjavom izražava dugoročna strateška vizija kulture u središtu europskog identiteta. Naglašava se važnost kulture za pojedince, zajednice i EU te se jačaju kulturna prava i načela.

G. Priznajući potpunu ulogu EU-a u području kulture, ovom se izjavom potvrđuju zajedničke političke obveze i odgovornosti Europskog parlamenta, Vijeća Europske unije i Europske komisije, u okviru njihovih nadležnosti i potpuno u skladu s pravom EU-a, na temelju ključnih smjernica utvrđenih u Komisijinu Kulturnom kompasu za Europu iz 2025.

Zajednička izjava „Europa za kulturu – kultura za Europu”

0. Nastojimo promicati i pozicionirati kulturu kao resurs koji pridonosi europskom jedinstvu, demokraciji, izvrsnosti i konkurentnosti, a u isto vrijeme od njih ostvaruje korist. Stoga se obvezujemo:

- jačati ulogu Europske unije kao globalne kulturne sile i dinamičnog središta kreativnosti u kojem svatko može slobodno stvarati kulturu i u njoj sudjelovati; štiti kulturna prava, jačati položaj građana i kreativnih djelatnika,
- osigurati da kultura i dalje bude pokretačka snaga društveno-gospodarskog i teritorijalnog ekosustava Europe, imajući na umu inherentnu, društvenu, građansku i gospodarsku vrijednost kulture i njezin transformacijski potencijal,
- promicati mjere za jačanje, napredak, inovacije i konkurentnost na globalnoj razini,
- uvažavati ulogu kulture kao javnog dobra koje doprinosi otpornosti i održivom rastu EU-a.

U skladu s tim obvezama i četiri glavna elementa Kulturnog kompasa za Europu izjavljujemo da prihvaćamo sljedeća načela za kulturne politike u Europi.

1. **Sloboda umjetničkog izražavanja** i sloboda stvaranja temelji su kulture i nezamjenjivi u poticanju demokratskih društava i očuvanju europskih vrijednosti.

Obvezujemo se:

- štiti slobodu umjetničkog izražavanja i poštovati vrijednosti EU-a kao temelj demokracije i temeljna prava u Europskoj uniji,
- braniti umjetnike i kulturne djelatnike od cenzure, zastrašivanja i neopravdanog uplitanja,
- štiti neovisnost kulturnih institucija.

2. **Kulturna i jezična raznolikost** temeljne su vrijednosti EU-a. Obvezujemo se:

- podupirati, isticati i čuvati bogatu kulturnu i jezičnu raznolikost Europske unije i njezin kulturni suverenitet,
- promicati svu raznolikost kulturnog sadržaja stvorenog u Europi, posebno na internetu, i iskoristavati nove tehnologije kako bi taj sadržaj bio dostupan i prepoznatljiv.

3. **Pristup kulturi** temelj je demokratskih i uključivih društava. Obvezujemo se:

- povećati uključiv pristup, sudjelovanje, uživanje i korist od kulture i kulturne baštine za sve, a posebno za mlađe generacije,
- raditi na poboljšanju kulturnih prava osoba s invaliditetom, marginaliziranih skupina i skupina u nepovoljnom položaju te osoba koje žive u ruralnim, udaljenim ili nedovoljno pokrivenim područjima, uključujući područja u kojima postoji opasnost od depopulacije ili socioekonomski izazovi,
- jačati i poboljšati kulturnu infrastrukturu u cijeloj Europi kako bi se smanjile socioekonomske i teritorijalne nejednakosti.

4. Svi imaju pravo na **poštene, pravedne, zdrave i sigurne radne uvjete**, pa tako i umjetnici i kulturni djelatnici, koji su nositelji naših kulturnih i kreativnih sektora i industrija. Obvezujemo se:

- promicati pravedne naknade, odgovarajuću socijalnu zaštitu i pristup razvoju vještina za sve umjetnike i kulturne djelatnike, kao i podupirati njihova prava na kolektivno pregovaranje i promicati njihovo zdravlje, uključujući mentalno, i sigurnost na radu,

- promicati rodnu ravnopravnost u kulturi i kulturnoj baštini te štititi prava umjetnika i kulturnih djelatnika s invaliditetom.

5. **Mladi** su temelj budućnosti Europe i njezina raznolikog kulturnog krajolika. Obvezujemo se:

- promicati zastupljenost i sudjelovanje mladih u strukturama kulturnog upravljanja kako bi se njihovo mišljenje uzelo u obzir u donošenju odluka koje se na njih odnose,
- podupirati mlade i nove umjetnike, uvažavajući njihov doprinos europskoj kulturi i baštini.

6. Sinergija između **kulture, umjetnosti i obrazovanja** važna je za razvoj i blagostanje budućih društava. Obvezujemo se:

- poticati umjetničko obrazovanje za sve u formalnom, neformalnom i informalnom obrazovanju, uključujući cjeloživotno učenje,
- podupirati pristup STEAM (prirodne znanosti, tehnologija, inženjerstvo, umjetnost i matematika) i interdisciplinarnu i transdisciplinarnu sinergiju između kulture, umjetnosti, prirodnih znanosti i tehnologije.

7. Pokazalo se da sudjelovanje u kulturnom životu pozitivno utječe na **zdravlje i dobrobit** pojedinaca i zajednica. Obvezujemo se:

- promicati, u okviru naših politika, pozitivne učinke kulture i sudjelovanja u kulturi na zdravlje i dobrobit,
- razmjenjivati primjere dobre prakse i inovativnih pristupa u svim sektorima.

8. Primjena, razvoj i upravljanje sustavima **umjetne inteligencije** (UI) trebali bi poticati ljudsku kreativnost u okviru pravednog i humanog pristupa utemeljenog na pravima. Pritom je potrebno: poštovati kulturna prava, pristupačnost, uključivost i kulturnu raznolikost; razvijati i promicati vidljivost europskog, nacionalnog i lokalnog sadržaja; poticati konkurentnost; uklanjati razlike u digitalizaciji i poticati digitalnu uključenost. Obvezujemo se:

- promicati ljudsko stvaralaštvo i europsku kulturnu i jezičnu digitalnu suverenost i suzbijati etičke rizike od pristranosti i kulturne homogenizacije,
- štititi prava intelektualnog vlasništva smanjenjem utjecaja umjetne inteligencije na plaće kreatora, a ujedno prihvaćati inovacije,
- pratiti i ublažavati učinke umjetne inteligencije na radna mjesta i pomagati kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama u prilagodbi na tehnološke promjene i stjecanju digitalnih vještina,
- poticati primjenu umjetne inteligencije kao alata za potporu kulturnim i kreativnim djelatnicima i omogućiti kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama da iskoriste mogućnosti tih tehnologija.

9. **Kulturna baština** je most između prošlosti i budućnosti. Simbol je ujedinenosti u raznolikosti i jedan od temelja našeg identiteta, demokracije i otpornosti. Obvezujemo se:

- štititi, čuvati i promicati bogatu prirodnu i kulturnu baštinu Europe, materijalnu i nematerijalnu, i pritom koristiti digitalne tehnologije za poticanje njezina očuvanja, pristupačnosti i inovacija,
- poboljšati informiranost, istraživanja i izgradnju kapaciteta, kao i upotrebu i interoperabilnost baza podataka i digitalnih tehnologija za suzbijanje nezakonite trgovine kulturnim dobrima i drugih povezanih kaznenih djela i ujedno poticati međunarodnu suradnju svih relevantnih stručnjaka, npr. stručnjaka za baštinu, izvršavanje zakonodavstva ili carinu,

- poticati međugeneracijske razmjene kako bi se kulturna baština i znanje prenosili sa starijih na mlađe generacije.

10. Kulturu i kulturnu baštinu, koje potiču **regionalni i teritorijalni razvoj, otpornost, socijalnu koheziju i konvergenciju** među europskim regijama, treba zaštititi i u kriznim vremenima, među ostalim od utjecaja klimatskih promjena. Obvezujemo se:

- iskorištavati potencijal kulture i kulturne baštine, u sinergiji s drugim područjima, za povećanje atraktivnosti svih područja i rješavanje teritorijalnih poteškoća, uključujući ublažavanje demografskog pada, posebno u rubnim, ruralnim, udaljenim i nedovoljno pokrivenim područjima, uključujući najudaljenije regije EU-a,
- poboljšavati održivost kulturnog turizma koji poštuje kulturnu baštinu, krajobraz i praksu zajednica, kao i doprinositi regionalnom i lokalnom razvoju,
- jačati suradnju u području pripravnosti za krize i uključiti kulturu i kulturnu baštinu u planiranje sigurnosti i pripravnosti na krize, upravljanje krizama i rizicima, obnovu nakon krize, oporavak i procese izgradnje mira.

11. Kultura, uključujući kulturnu baštinu, iznimno je važna za **prelazak na okolišno održivost** jer oblikuje vrijednosti, ponašanja i praksu na kojima se temelji ekološki odgovoran razvoj. Obvezujemo se:

- naglašavati važnost kulture u političkom odgovoru na ekološke probleme promicanjem arhitekture, dizajna, zaštite baštine i upravljanja krajobrazom koji su fokusirani na kvalitetu, inovacije, uključenost i izvrsnost, kao i poticanjem primjene praktičnih alata za ozelenjivanje i omogućivanjem akterima u području kulture i baštine da kroz interakciju sa zajednicama vode i mijenjaju diskurse.

12. Rad na ostvarenju ambicija iz ove deklaracije i potpuno iskorištavanje transverzalnih učinaka kulture podrazumijeva promicanje kulture u unutarnjoj i vanjskoj politici EU-a, ulaganje u kulturne i kreativne sektore i industrije te praćenje napretka. Obvezujemo se:

- podupirati **kontinuirano, namjensko financiranje** kulturnih i kreativnih sektora i industrija te promicati inovativne i alternativne načine financiranja na svim razinama upravljanja,
- **uključiti** kulturu u **relevantne strategije**, politike i mjere, kao i u odgovarajuće instrumente financiranja,
- blisko **suradivati s relevantnim dionicima**,
- promicati ovu izjavu u odnosima **EU-a s međunarodnim organizacijama i partnerskim zemljama**, u okviru uloga i ovlasti potpisnika, i u svoja partnerstva integrirati vrijednosti reciprociteta i dugoročnog angažmana,
- raditi na inicijativama za poboljšanje dostupnosti pouzdanih i usporedivih podataka o kulturi kako bi se podržao razvoj kulturnih politika utemeljenih na dokazima,
- preispitivati napredak u područjima obuhvaćenima ovom izjavom.
